

שבועית תוספת

גליון שבועי בענייני שמיטה
Weekly newsletter on the subject of shmitta

פרשת פנחס | תמוז תשפ"א

גליון 13

דרוש וקבל שכר | מדוע אנו לומדים את סוגיית תוספת שבועית?

החל בן סורר ומורה ועד מצוות התלויות בארץ עובר דרך דור המבול ורובו של ספר בראשית | השאלה היסודית והבסיסית - האם מצאנו בתורה או בחז"ל דבר שאין בו הלכה למעשה?

הוראות קצרות אין להצטרף בהצלחה לשבט לוי!

בפרק האחרון בהלכות שמיטה ויובל (פרק יג) מונה הרמב"ם כמה דינים שנאמרו בשבט לוי. בכלל זה דיני נחלה בארץ ישראל, ערי מקלט, בתי עיר חומה. ואכן ההלכות הללו טובבות סביב מעלתם של שבט לוי, שכל נחלתם מאת ה' כמבואר בפסוק (במדבר יח, כ ויהושע יג, לג) ומכיון ששבט לוי הובדל מעם ישראל, נהגו בו דינים אחרים משאר העם. אולם בהלכה האחרונה מסיים הרמב"ם ביסוד גדול ונפלא, וכך כותב:

"ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלוקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללויים" וכו'.

הרמב"ם מבאר, שהיכולת להתרומם ולהתעלות למדרגה גבוהה, אינה תוצאה של קשר וקורבה לאהרן הכהן, אלא כל אדם יכול להגיע בכוחות עצמו להיות כשבט לוי, שעל ידי שמקיים את דברי ה' באופן הנכון, הוא מתקדש להיות כמו שבט לוי, אשר ה' חלקו ונחלתו לעולם. ולאור זאת מסיים הרמב"ם, שאדם שיעשה כך, יזכה שכל צרכיו יסופקו בידי ה', 'כמו שזכה לכהנים ללויים', כלומר, כמו שהכהנים והלוויים זכו שה' ימלא את כל צרכיהם.

בסופו של דבר, שבט לוי נוסא בתוכו קדושה העוברת מאב לבנו, אשר מבדילה אותו משאר העם. אך מדברי הרמב"ם באנו לידנו חידוש, שיזכותם של הלוויים הינה תוצאה של עבודת ה' בכל הכוחות, ורק לאחר מכן, זכו גם לייחוס המשפחתי.

נראה להטעים זאת גם מדברי המדרש רבה (במדבר ג, ה) אשר שואל שאלה בסיסית, **'בזכות מה יצאו ישראל ממצרים'**. פשוטו כמשמעו. המדרש מברר מה הייתה הסיבה המרכזית שמחמתה זכו ישראל להגאל. והמדרש משיב: **'א"ר יהושע בן לוי מפני שצפה הקדוש ברוך הוא שהם עתידין לעשות לו משכן'**. זאת אומרת, שכל היציאה הייתה בשביל

פסוקי התורה, האם כל פסוק האמור בתורה, נאמר לנו כדי להוציא ממנו הלכה, או שמא יש טעם לכתובו גם אם אין בו הלכה, מחמת ויש בו תועלות נוספות. ואם תרצה לומר, שדברי תורה נאמרו עבור דברי ההלכה, עדיין יש לדון בכתוב בנביאים ובכתובים, שאין נביא רשאי לחדש הלכה מעצמו (שבת קד.), ואפשר ששם יודו הכל שמטרתם הייתה ללמדנו יסודות שאינם הלכה.

ואף אם נדחית סברה זו בנביאים וכתובים, עדיין חובה עלינו לברר את מטרת הנאמר במשנה ובגמרא, האם חז"ל ראו לנכון לומר בבית המדרש דבר שאינו הלכה, או שכל מטרת ישיבתם הייתה עבור חידוש ההלכה הצרופה. נידון זה מתרחב גם על המנין וההגדרה של תרי"ג מצוות, שיש לדון האם יש מצוה שאינה הלכה, וכן בפוסקים כדוגמת הרמב"ם ואחריו הטור והשולחן ערוך, האם עיקר מטרתם הייתה להביא את ההלכה.

בתוך כך אפשר שבאו ללמדנו גם אורחות חיים, ובאמת יש לברר האם אורחות חיים נחשבים הלכה. וגם אם נסכים שמוסר נכלל בתורת הלכה, עדיין יש לברר את מעמדם הכללי של ההלכות שלא היו ולא עתידים להיות, וכן הלכות שהיו, אך היו לשעתם בלבד, ואינן נוהגות בימינו. ובכדי להבין במה הדברים אמורים, נבוא אל דברי הירושלמי בשביעית.

תוספת שביעית, הינה הלכה שנקנו חז"ל. פרטי ההלכה הינם, איסורי מלאכה בשדה לפני ואחרי שנת השמיטה. בירושלמי (שביעית א, א) מבואר, שחז"ל הסמיכו את דבריהם לפסוק בתורה, שם כתוב **'בחריש ובקציר השבת'** (שמות לד, כא) ממנו משתמע, שחרישה שלפני השמיטה, וכן הקצירה שלאחריה - אסורות. הגמרא במועד קטן (ג:) מוסיפה על כך שיטות אמוראים הסוברות שדין זה הינו הלכה למשה מסיני, ואפשר שהוא גם דין מדאורייתא. לאור זאת ומאחר ותוספת שביעית נהגה הלכה למעשה, סידר אותה רבי במשניות, ואף פתח איתה את מסכת שביעית. דין זה נהג עד ימי רבן גמליאל, שבצירוף בית דינו ביטל את הדין (מו"ק שם).

יעקרו אותן מן המשנה

כעת נבוא לעיין בדברי הירושלמי אשר שואל: **'יעקרו אותן מן המשנה'**. פירוש הדברים, שמאחר ולתוספת שביעית אין משמעות, אין טעם לכתוב אותה במשנה. ובטרם נפנה לתירוץ הירושלמי, נעיין בסברת המקשן. כי הנה בזמן כתיבת המשנה, הלכה זו נהגה. ואם כן אין כל סיבה שלא לכותבה. שכן היא הלכה פסוקה, ומקומה ללא ספק במשנה. אך בגמרא במועד קטן (ג:) מבואר, שמראשית התקנה התנו חז"ל, שבעת הצורך יוכלו לבטל את דין זה. ואם כן יש לשאל האם רבי היה צריך להמנע מכתובת ההלכה, מפני החשש שיבואו לבטלה.

כמו כן יש להתבונן, בדברי הגמרא התדירים והמפורסמים **'ומשנה לא זזה ממקומה'** (יבמות ל. קידושין כה. שבועות ד. ועוד רבים). מושג זה נאמר בכל עת שהגמרא מעמידה סתירה בין המשניות, ופושטת כמשנה אחרונה, אך מצדיקה את קיומם

בתוספתא במסכת סנהדרין (יא, ו) מופיעה עובדה מעניינת: **'בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות'**. כלומר, הלכה של בן סורר לא התרחשה בעבר, ולעולם גם לא תבוא לידי מעשה.

בטעם הדבר מובא בגמרא (שם עא.) משום שלקיום הדין של בן סורר נדרשים תנאים נדירים ובלתי מצויים. ומכיון שלא סביר שיווצר מצב כזה, היה פשוט לחז"ל שכן סורר גם לא עתיד להיות. ומשום כך עולה שאלה, **מדוע התורה כתבה דין זה?** הגמרא אכן מקשה כן, ומשיבה: **'ולמה נכתב - דרוש וקבל שכר'**. באמת אין לכך השלכה מעשית, אלא הקב"ה רצה לזכות את ישראל שידרשו בהלכות התורה, ולכן נכתבה הלכה זו כדי שהדורשים בה יקבלו שכר על כך⁽⁸⁾. ומשום כך עלינו להבין האם אכן יש דינים שנכתבו רק למטרת השכר שבדרישתם, או שמא יש בהם טעם מעבר לכך.

במאמר זה, נרצה לעמוד על שאלה יסודית, הגוררת אחריה כמה נידונים מרתקים אודות הכח העצום הטמון בכל אות פסוק בתורה, ומסורת חז"ל. כאשר עיקר הענין נסוב על דברי הירושלמי **במסכת שביעית**, כפי שיבוא להלן בס"ד.

נזכיר, שמלבד בין סורר ישנם הלכות נוספות עליהם אומרת הגמרא 'דרוש וקבל שכר'. בכלל זה דינים כמו **בית המנוגע** (תוספתא נגעים ו, א) ו**יערי הנדחת** (תוספתא סנהדרין יד, א). כאשר בכל אלו רואה הגמרא טעם וענין להקשות מה הטעם בכתבתם, ואף להשיב, לצורך קבלת השכר שבדרישה.

אלא שמכח שאלת הגמרא ניתן להניח, שהמקשן סובר שכל האמור בתורה נועד בכדי להוציא ממנו הלכה מעשית, ומשום כך הוקשה לו טעם כתיבת בן סורר וכדומה. אך גם לאחר התירוץ נותר בסברתו הראשונה, אלא שחידש שגם מדינים אלו ניתן להוציא הלכה בדמות אורחות ומוסר.

נידון זה מוביל אותנו להציב את השאלה כללית בכל

מושג בשביעית | שקמה

שקמה הינה מין אילן, יש הסוברים שהיא הכלאה של תאנים וערמונים (ריב"ז דמאי א, א) ויש הסוברים שהיא תאנה הגדלת ביערות (רע"ב כלאים א, ח)

דרכה של השקמה להוציא גזעים רבים בכל חיתוך הנעשה בגזע, ומשום כך קוצצים את הגזעים כדי שיעלו גזעים חדשים. (נדה ת:), וכן כדי ששיבחו פירות האילן (רמב"ם פיה"מ שביעית ד, ה) וכל עוד שלא נקצצו מעולם נקראים בתולת השקמה. ולאחר שנקצצו נקרא האילן, סדן השקמה. (שם)

אסרו חכמים לקצץ בתולת השקמה בשביעית (שביעית ד, ה) מפני שקציצתה נועדה להשביח את פעולת ההצמחה, והרי זו תולדה של זמירה. (חז"א יט, יד). אך מותר לקצץ ענפי סדן השקמה, משום שאין זו מלאכה, מפני שדרך כל העולם לקצץ אותה כדי להנות מן גזעי האילן (רע"ב הרא"ש שביעית שם)

בשביעית עצמה, יש הסוברים שמותר לקצץ החל מעשר טפחים, או לקצץ את כל הגזע בסמוך לקו הקרקע (שביעית שם) וטעם הדבר משום שחיתוך במיקום זה קשה לאילן, ומשום כך אינה חשובה כמלאכה (ב"ב פ: וברשב"ם ובתוס') או משום שאין דרך העולם לעשות מלאכה באופן זה (רע"ב שביעית שם)

הידעת?

מספר פעמים ניתן למצוא בירושלמי אמורא בשם ר"י ולמעשה אינו אלא מגיה שהערותיו נכנסו בשגגה (נדרים ו, ב)

לכל הגליונות

לחץ כאן

הצלחת צבי הירש ליב בן שרה לאה לזוג הגון

הקמת המשכן במדבר. אך המדרש ממשיך ושואל על בני לוי: **וּשְׁבֹטוֹ שֶׁל לְוִי בְּזֹכַת מַה יִצְאוּ** וכבר מן השאלה ניכר שלשבת לוי התנהל בדרך אחרת, כך שסיבת גאולתו שונה מכלל ישראל. אך המדרש ראה טעם לשאלו, שמא גם בני לוי זכו לצאת מצרים בזכות עבודת המשכן. אך כאן משיב רבי יהושע בן לוי: **לֹא אֵלָא בְּזֹכַת עֲצֻמָּן**.

וגם כאן ניכר אותו היסוד. שלשבת לוי הייתה מעלה עצמית שהובילה לכך שדרגתו הייתה מורמת מעל כל כלל ישראל. וכך גם כשהגיעה שעתם להגאל, זכה שבט לוי להגאל בזכות עצמו - בזכות מעשיו. ואת כל המעלות הנפלאות מעניק הקב"ה לכל אדם שבחר לעבוד אותו כפי שציווה.

גם בפרשתנו אנו מוצאים שפנחס זכה לכהונה מחמת שהרג את זמרי, וכן אומר ר' אלעזר בשם רבי חנינא בגמרא בזבחים (קא): **לֹא נִתְּכַהֵן פִּינְחָס עַד שֶׁהָרְגוּ לְזַמְרִי** ונחלקו הראשונים אי היה כהן הדיוט קודם לכן אי לאו. כי רש"י על התורה כתב: **אֲבָל פִּינְחָס שְׂנוּלָד קוֹדֵם לְכֹהֵן וְלֹא נִמְשַׁח, לֹא בָּא לְכָלל כְּהוֹנֵה עַד כֵּאֵן**. ואילו בפירושו לגמרא (ד"ה: לייחס) כתב, שהיה כהן קודם לכן, ובזכות מעשה זה זכה לייחוס של בניו אחריו, שגם הם יהיו כהנים, וכן כתבו עוד הרבה ראשונים כדוגמת התוספות והש"ם"ק. כך או כך, אנו מוצאים שפנחס זוכה למעלה יתירה שלא הייתה בו מחמת שייכות השבט. וזוכה לכל זה בזכות פועלו, מפני שכפי שנתבאר בדברי הרמב"ם, די בכך שהאדם מקיים את רצון ה', כדי לזכות לדרגתם של בני לוי.

יש בזה כדי לעורר כל אחד ואחד, למעלתם המופלאה של לומדי התורה בימינו. שכן אין ספק מוציא מידי ודאי, ובכל צאצא לבית לוי יש להעמידו בספק מחמת חוסר הייחוס. אולם לומד תורה אמיתי, אשר פורק את עול החשבונות, המרחיק את עצמו מן הבטלה, וקובע את עצמו במקום תורה, הרי הוא לוי אמיתי, שה' חלקו ונחלתו.

וזכות נפלאה היא, לציין כאן חידושו הנוקב של הגאון הרב יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שביאר את דברי משה רבינו לעדת קורח (במדבר טו, ט"ז) **הַמַּעַט מִמֶּם פִּי הַבְּדִיל אֱלֹהִי יִשְׂרָאֵל אֲתָנֶם מַעֲדַת יִשְׂרָאֵל** וגו'. היינו, שבני קורח שאפו לזכות למשרה תורנית כלשהי, אך משה רבינו אומר להם, שאין להם טעם לבקש עוד מעבר לכך שהם מובדלים להיות לויים. כי מעלת שבט לוי שהם נושאי הדגל התורני, שכל קיום התורה נשען על כתפיהם. והרי זו אחריות עצומה, ואין לך משימה גדולה מזו, **ומדוע תבקשו גם כהונה**. די לכם בכך שאתם ממשכים מסירת התורה לדורות הבאים, וזו האחריות הגדולה ביותר, ומעבר לזה אתם לא צריכים דבר.

למה לרכוש נביאים על קלף?

בתשובה שכתב הצפנת פענח (תלמוד תורה א, ז) הוכיח הרונצ'ובער קהילה אשר רצתה גבאי בית הכנסת התעצל לרכוש נביאים על גבי קלף. אך הרב זצ"ל הביא להם את דברי הירושלמי בשביעית (א, א) שם מוכיח רבינו יונה:

'התיב ר' יונה הרי פרשת המילואים הרי פרשת דור המבול הרי אינן עתידין לחזור מעתה יעקרו אותן מן המשנה אלא כדי להודיען וכא כדי להודיען'

וביאר הרב את כוונת הירושלמי, שבשלמא אם תכלית הקריאה הייתה עבור ידיעת ההלכה, היה מקום להתווכח אם ניתן לצאת ידי חובה מספרים אחרים. אולם כאשר התחדש בירושלמי שאין אנו מבינים את מטרת הקריאה, והתורה רוצה להודיע לכל אחד ואחד שכך התרחש בימות עולם, בודאי שיש חובה להודיע את דברי התורה מתוך הספר, ללמד אותם למתפללי בית הכנסת.

מערכת תוספת שביעית
מרכז תורני לענייני שמיטה תשפ"ב
כתובת המול: office@tosefet7.com
את המהדורה המודפסת ניתן להשיג בבבני ברק בטלפון: 0556757262

הראשונה מהטעם, שכיון שכבר נכתבה ועל כן אין להזיזה ממקומה. ולפיכך יש לעיין כיצד שואל הירושלמי לעקור הלכה מן המשנה, וכי מה ההבדל בין להסוגיות האחרות בהם פשוט היה לגמרא שאין לעקור את המשנה.^(א)

יעקרו אותן מן המקרא

מענין לציין, שהגרא"א גורס בשאלת הירושלמי: **ויעקרו אותן מן המקרא**. והטעם את דבריו בספר המשבי"ח, שבכתבי היד נרשם: **ויעקרו אותן מן המ'**. כאשר המגיהים לא העלו על דעתם שכוונת הירושלמי להקשות על פסוקי התורה. אך הגרא"א גרס בסברת המקשן, שאכן יש טעם לכל הכתוב בתורה, ובכל מקום בו מצאנו שכתבה תורה דין שאינו נוהג, יש להבין וכן לדרוש ולחקור מדוע הוא נכתב בתורה.

וכעת נשים פנינו אל תירוץ הירושלמי המשיב: **'רבי קריספא בשם ר' יוחנן שאם בקשו לחזור יחזור'** כוונת התרצן להשיב, שהלכה זו עדיין נדרשת, מפני שאם יבוא צורך בעתיד להחזיר את תקנת תוספת שביעית, יכולו חז"ל לבנות את דבריהם על התקנה הראשונה, בה אסרו חכמים לעשות מלאכה בתוספת שביעית. וגם לגירסת הגרא"א יראה להציע, שכוונת הגמרא להשיב, שהתורה הותירה פסוק מיוחד עבור תקנה שחכמים יראו בעת הצורך.

אך עיקר החידוש מופיע בדחיית הירושלמי, כאשר פורך את שאלת המקשן מעיקרה, ובכך מערער את הבנת המקשן, וכך פורך הירושלמי: **'התיב ר' יונה הרי פרשת המילואים הרי פרשת דור המבול הרי אינן עתידין לחזור מעתה יעקרו אותן מן המשנה'**. כוונת הירושלמי להקשות על הנחת היסוד עליה נשען המקשן בשאלתו הקודמת, כאשר הניח שכל הלכה שהתבטלה צריכה להעקר. ועל מוכיח רבי יונה ממילואים ודור המבול, שלמרות שאין משמעות לעתיד לבוא, יש צורך לכתוב אותם.

פרשת המילואים הינה פרשות צו - שמיני, בה התורה מביאה מספר הלכות לחניכת המשכן. דינים אלו נאמרו רק לתקופת חניכת המשכן, ואין להם השלכה לעתיד לבוא, ועל כן שואל הירושלמי מדוע מצאנו לחז"ל שמביאים את הלכות אלו. כמו כן גם בפרשת דור המבול, התורה מספרת את קורות אותו הדור, והמשנה מוסיפה על כך כמה דינים, כגון המשנה בסנהדרין (י, ג). ולגירסא שלפנינו פירוש השאלה הוא, מדוע כתבו עסקו חז"ל בדבר שהתרחש בעבר. ואילו לגירסת הגרא"א כוונת הירושלמי להקשות, שמכיון שאין כל משמעות הלכתית, מה הטעם שהוא כתוב בתורה, ובהכרח כדי ללמדנו דבר, על כן יש להבין מה רצתה התורה להשמיענו.

ובטרם נביא את שני התירוצים המוזכרים בירושלמי, נשים לב אל שני הראיות שהביא רבי יונה, האחת מפרשת המילואים שהיא דיני חניכת המשכן, ואחת מדור המבול, שהם מעשה הקדמונים. ועל שניהם הוא שואל מדוע דבר זה הוזכר במשנה. בעוד שיש חילוק מהותי בין שני הדברים. כאשר פרשת המילואים נוגעת להלכות מעשיות של חניכת המשכן גם לעתיד

לבוא, ולמרות שימי המילואים של בית המקדש השלישי יעשו באופן שונה, כמבואר ביחזקאל (פרק מד) מכל מקום, ישנה משמעות עקיפה, להוכיח ולתת טעם לחלקים רבים מפעולות ההקמה של משכן ה'. אך לא כן דור המבול, שהוא סיפור ימות עולם, אשר מלמדינו אורחות קדומים, ואת אחריתם כפי שנגזרה ביד ה', ובכל זאת סבר הירושלמי לדמות בין השניים.

מכאן מוכיח הירושלמי את ההוכחה: **'אלא כדי להודיען וכא כדי להודיען'**. כלומר, למרות שמעיקר הדין דיני דור המבול, וכן דיני המילואים לא היו אמורים להכתב. וכל זאת מחמת, שאין בהם הלכה. מכל מקום המשנה ראתה צורך להודיע לנו את הדברים כהווייתם, כדי שנוכל להסיק ולהוציא מכך מסקנות ככל שיהיו. ונמצא שלגירסת הגרא"א, כוונת הירושלמי להוכיח גם על פסוקי התורה, שהם נכתבו כדי להודיענו.

ולסיכום הדברים עולה, שהשיטה הראשונה בירושלמי סבורה, שגם פרשה או משנה שאין לה משמעות הלכתית, או משום שהיא כבר לא נוהגת, או משום שהיא מכילה סיפור דברים בלבד, מכל מקום יש טעם אמיתי בעצם ידיעת הדברים, ומשום כך נותרה ההלכה של תוספת שביעית עד ימינו, למרות שאין אנו נוהגים אותה למעשה.

אמנם כל זה נאמר בדינים הנושאים אופי של מעשה. כגון ימי המילואים, ועונשם של דור המבול. והרי לנו הלכה ומעשה דבר אחד. אולם בהלכות שאינן נהוגות כלל, כגון בן סורר ומורה, וכל שאר ההלכות ממשפחה זו, עדיין יקשה, מדוע כתבה זאת התורה. וכן הוסיפו עליו חז"ל במשנה ובגמרא הלכות זו על גב זו, למרות שאין בה טעם להודיע את אשר התרחש. אמנם כבר הבאנו בתחילת דברינו את דברי רבינו בחיי, שפושט שמכל הלכה ניתן להוציא מנהג או הלכה, ועל כן שוב יש טעם בכתיבתם. אך לפי זה יקשה, מדוע הגמרא לא תרצה זאת במפורש. כי ראוי היה שהגמרא תיישב שמטרת הפרשות הללו כדי ללמדנו דרכי מוסר.

ואפשר שלכל הלכה יש שני פנים. הרובד ההלכתי, שבו אדם יודע את רצון ה' כפי שהוא ציוה. והרובד המוסרי, שבו האדם נדרש להתבונן על הדברים המביאים אל ההלכה, כדי לעמוד ביתר הבנה על רצון קונו, כדי לדעת את הדרך אשר ילך בה. ואם כן שאלת הגמרא הייתה, מהי התכלית ההלכתית שיש בהלכה זו, ועל כך משיבה שמטרתה הינה דרישת ההלכה, המביאה את האדם לקבלת שמר. אולם לאחר שיחזור וישנה את הלכה זו, יזכה לעמוד על הרובד השני, שבזכות שינון ההלכה יבין את רצון קונו. וצריך עיון בענין זה.

וכאן נעמוד בשבוע זה, בעוד נותרה לנו החובה לברר, אם הדברים אמורים בכל דברי חז"ל, ואם יש לומר כן גם במנין המצוות. שכן מצאנו בזה מחלוקת בין מוני המצוה (ראה השגות הרמב"ן שורש ג') וכן בדברי הפוסקים כדוגמת הרמב"ם והטור. ונרחיב על כך בעתיד בס"ד.

שדבר שכבר היה, אין טעם בדרישתו, ועל כן מעמיד שוקימתא בו אדם שאסר את עצמו בנדר ובקונם שיהיה הדבר שלפניו כפי שהיה בעבר, ועל כן יש לברר אם קיים בו איסור. ומבואר לפנינו מצאנו בחז"ל נידונים רבים לגבי איסורים הנוהגים בכניסתו לישראל לארץ. כדוגמת ערלה שמצאו אבותינו (ערלה א, ב) וכן לענין במות (ובחיים יד, ד) וכן בטומאת צרעת (נגעים זא, ו). וכל זה מצריך הסבר במקומו, מדוע הובא במשנה. (ב) ונראה לחלק באופן פשוט, שמשנה לא זזה ממקומה היינו כל מקום שעמד הדבר במחלוקת. וגם לאחר שנפסקה הלכה כחד מן התנאים, לא רצו לשבש גירסת התלמידים, והותירו את המשנה כצורתה. משא"כ באופן שהתבטל הדין, סבר הירושלמי שאין עוד טעם בהשאת הדין, בעוד שהוא אינו נוהג עוד. ועדיין יש לעיין.

(א.) והנה מצאנו בגמרא יומא (ה:) ובמקומות רבים, שהגמרא מסתפקת על דין מציאותי, כגון סדר הלבשה הכהנים, ומצאנו שהגמרא דוחה זאת בתירוץ 'מאי דהוה הוה'. כאשר המשמעות היא, שאין טעם לדון מכך, מחמת שממה נפשך הדין ברור, ואין טעם לכאורה להרחיב עליו את הדיבור. וביאור זה עומד לכאורה בסתירה עם יסוד, דרוש וקבל שכה. ואמנם בחולין (יז.) מצאנו נידון לגבי בשר נחיה שנכנס לארץ אחרי תקופת האיסור, ומסתפקת הגמרא אם הוא נאסר, למרות שאין לכן משמעות הלכתית בשעה זו וברש"י (שם ד"ה: שהכניסו) הרגיש בזה, ובאמת העמיד הסוגיא שבאה לדון בדברים אלו רק מטעם של 'דרוש וקבל שכה' וכפי שכתב שם: 'שצריכין אנו לעמוד על האמת ואף על פי שכבר עבר'. וראה ברא"ש (חולין פ"א, כג) שפליג עליו וסבירא לו שלא סגי בתירוץ זה, מחמת שמצאנו בכמה מקומות

